

Hvordan skaber vi en ny kommuneplan for det åbne land?

De danske kommuner er godt i gang med processen om at skabe en ny generation af kommuneplaner, hvori "Det åbne land" udgør en ny planudfordring. Vi har ikke tidligere erfaringer at trække på, referencer til hvordan det bedst skal gøres. Vi har ikke kendskab til hvilken type af kommuneplan, der yder det åbne land størst beskyttelse eller sikrer, at værdierne kommer aktivt i spil i en helhedsorienteret planlægning.

At inddrage landskab, natur, kulturmiljøer, landbrug, grundvand, overfladevand, skovbrug, trafikplanlægning, byvækst og friluftsliv rummer både potentialer og udfordringer for de nye kommuneplaner. Det gør interesseafvejningen yderligere kompleks, og stille store krav til afklaring af kommuneplanernes rolle og fokus i den enkelte kommune, men spiller også positivt ind på mange af de traditionelle planlægningsområder:

- **Landskabet** og de grønne værdier udgør ofte et særligt råstof i kapløbet om at tiltrække og fastholde borgere, herunder skabe attraktive bosætningsmiljøer, sikre og udvikle indholdsrigge fritidslandskaber med fokus på sundhed, trivsel og oplevelser samt fastholde et spændende samspil mellem by og land.
- **Naturen** rummer store kvaliteter, så ved at bevare og styrke vigtige naturtyper og levesteder for dyr og planter gennem planlægningen opnås en mangfoldig natur, god vandkvalitet og rekreative oplevelser.
- **Kulturmiljøer og kulturarv** er et aktiv i forbindelse med at sikre identitet og lokal forankring af planlægningen og projekter. Dette kan yderligere være et udviklingspotentiale for turisme og friluftsliv.
- **Friluftsliv** og adgang til oplevelser og aktiviteter i det åbne land er en værdi, der er medvirkende til at skabe en attraktiv kommune at gæste og bo i.
- **Relationer mellem by og land** er et nyt styrkefelt i den kommunale planlægning. Ved at samme myndighed nu varetager området åbnes der mulighed for at integrere byudvikling og planlægning af det åbneland. Dette skaber grundlag for at planlægge så der sikres harmoniske og velfungerende overgange mellem by og land og at der gives rum for nærrecreative områder i byranden til glæde for friluftsliv og sundhed.

For mange kommuner er udgangspunktet først og fremmest, at de skal finde nyt fodfæste inden for nye geografiske grænser, en ny administration og organisation i kommunerne og i det offentlige Danmark generelt. Kommuneplanlægningen også er omfattet af en ny planlov og en række nye statslige handlings- og sektorplaner. En stor udfordring ligger altså i arbejdet med at afdække planlægningens nye rammer og sikre, at de nye planer på bedste vis afløser, koordinerer og sammenfletter de gældende kommuneplaner og regionplaner.

Med planstrategierne er de fremtidige mål og visioner for de nye kommuner defineret, og med kommuneplanerne skal disse mål og visioner føres videre imod realisering.

Valg og fravalg

Den enkelte kommune må træffe en række valg på vejen imod den "rigtige" kommuneplan for netop deres kommune. Plan09 opstillede i Publikationen "Godt i gang med kommuneplan 2009" en række overvejelser, der kan støtte op om de valg, der skal træffes i forbindelse med at skabe den kommuneplan, der passer til den enkelte kommunes ønsker til indhold, fokus og udvikling.

De samme overvejelser kan være gode at gøre sig i forbindelse med planlægningen for det åbne land. Fx:

ROLLE OG TEMAER

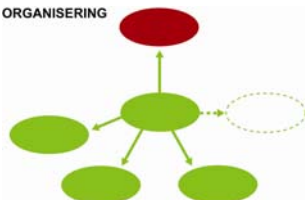
Hvilken rolle skal planlægningen for det åbne land spille?

STRUKTUR

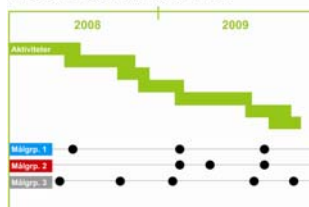
Hvordan indarbejdes retningslinierne fra regionplanen bedst muligt? Hvad er mest hensigtsmæssigt retningslinier eller rammer for det åbne land?

ORGANISERING

Indgår det åbne land som en form sektorplanlægning som skal organiseres i en Natur- og Miljøafdelingen, eller er det et overordnet tema i kommuneplanen som udarbejdes i planafdelingen?

PROCES OG MÅLGRUPPER

Hvem er de relevante målgrupper og hvordan inddrager vi dem bedst muligt i processen?

ANALYSER

Hvor er der behov for at forny og tilpasse de analyser og udpegninger som regionplanen indeholder?

For næsten alle kommuner gælder, at tidspresset med at få udarbejdet den nye kommuneplan er stor og at det har konsekvenser for planproduktet. Der er mange steder, hvor de bedste løsninger bevidst bliver valgt fra, fordi ressourcerne ikke rækker. Det kan fx være at nå at inddrage relevante målgrupper i processen eller at sikre et solidt politisk ejerskab til kommuneplanen. Det er dog vigtigt at indarbejde mere langsigtede mål for det åbne land i kommuneplanen, således at der ved næste kommuneplanrevision kan arbejdes mere i dybden med de temaer, der er særlig vigtige i den enkelte kommune.

1. netværksmøde

På Plan09's første netværksmøde vil vi koncentrere os om at afdække regionplanlægningens potentiale for den videre kommuneplanlægning, herunder de planudfordringer der ligger i at målrette de nye kommuneplaner til kommunernes behov, hvad enten det er:

- Strategiske og handlingsorienterede kommuneplaner med fokus på tværgående emner
- Klassiske kommuneplaner – nu både for by og land, der bygger på sammenskrivning af eksisterende kommuneplaner og regionplan
- Fysiske kommuneplaner med fokus på natur, kulturmiljøer og landskaber, hvor det åbne land inddrages på niveau med byerne
- Områdebaserede kommuneplaner, med udgangspunkt i bydelen eller lokalområdet.

En kommuneplan kan selvfølgelig rumme elementer flere af de nævnte typer af planer.

3 forskellige tilgange til planlægningen af det åbne land

I **Aalborg Kommune** arbejdes med en grøn/blå struktur for det åbne land som er et helhedsorienteret sektorindspil til kommuneplanlægningen fra kommunens Natur og Park afdeling. Arbejdet med kommuneplanlægningen er forankret i Plan og Byg afdelingen, der traditionelt har udarbejdet kommunens kommuneplan.

Den grøn/blå struktur er en overordnet ramme, der samler kommunens vigtigste natur, landskaber og rekreative interesser i en grøn rygrad, med fokus på sammenhæng og tilgængelighed. Allerede i planstrategien er der blevet formuleret overordnede principper for en grøn/blå struktur, som byrådet har vedtaget skal indarbejdes i kommuneplanforslaget.

I den grøn/blå struktur synliggøres de grøn/blå interesser og værdier i den samlede kommune, som et indspil til kommuneplanens hovedstruktur og afvejning af interesser samt til det videre arbejde med at formulere retningslinier og rammer for det åbne land. Der er i den grøn/blå struktur særligt fokus på samspillet mellem by og land og de bynære landskabers udviklingstendenser og muligheder.

Hammer Bakker – en del af den grøn/blå struktur

I processen med at udvikle og formulere den grøn/blå struktur har Natur og Park afdelingen inviteret alle kommunens andre afdelinger, dels til en workshop/ekskursion ude i det åbne land hvor interesser og udviklingsmuligheder var på dagsordenen, og dels til en midtvejsworkshop hvor alle afdelinger/sektorer i kommunen kunne spille ind på indhold, synergieffekter og mulige interessesammenfald mellem den grøn/blå struktur og de øvrige planområder.

Faaborg-Midtfyn Kommune sætter i deres kommuneplanstrategi særligt fokus på de forudsætninger for at skabe en attraktiv kommune for bosætning, erhverv og turisme, som friluftsliv, natur og landskaber rummer. I forlængelse heraf fokuserer en del af kommuneplanarbejdet på at skabe et nyt og opdateret grundlag for at inddrage de landskabelige interesser i planlægningen.

Regionplanen for Fyns Amt er opdateret på en lang række temaer. De landskabelige udpegninger og retningslinjer er imidlertid utidssvarende og har ikke været opdateret i mange år. Endvidere er landskabstemaet meget overordnede og forholder sig kun til dele af landskabet - de værdifulde landskaber. Med udgangspunkt i en landskabskarakteranalyse, som Fyns Amt nåede at gennemføre, udarbejdes et nyt landskabeligt planlægningsgrundlag. Dette grundlag rummer både anbefalinger til landskabsplanlægningen for hele kommunens areal og til andre temaer, som har betydning for landskabet. Bl.a. gives anbefalinger til hvordan hensynet til landskabskarakteren inddrages i forbindelse med byudvikling, erhvervsudvikling langs den nye Odense-Svendborg motorvej, landbrug, skovrejsning og natur.

Bakkede dødis landskaber præger store dele af Faaborg-Midtfyn Kommune

I dele af kommunen er mere pres på landskabet end andre dele. Der hvor presset er størst fra by- og erhvervsudvikling detaljeres analyser og vurderinger for at sikre et tilstrækkeligt landskabeligt input til planlægningen.

Den fysiske tilgang til landskabsplanlægningen er valgt bevidst for at sikre et solidt administrationsgrundlag til at følge op på kommuneplanens retningslinjer.

Kommunen er meget opmærksom på at lokal forankring og ejerskab til landskabet blandt lodsejerne er vigtigt for opretholdelse af mange af landskabets kvaliteter. Af forskellige årsager har det imidlertid ikke været muligt på nuværende tidspunkt at igangsætte en proces, som vil skabe dette ejerskab.

Kommuneplanarbejdet er forankret smalt i kommunen i afdelingen Plan og Kultur, som rummer størstedelen af de fagligheder, der er i spil i forbindelse med planlægningen af det åbne land. På enkelte fagområder som bl.a. vejplanlægning og støj udarbejdes retningslinjerne i samspil med andre afdelinger.

I **Hjørring** Kommune er kommuneplanarbejdet forankret i Plan- og Udviklingskontoret, der står for den overordnede strategiske planlægning i kommunen. Der er i forbindelse med kommuneplanarbejdet nedsat en projektorganisation med repræsentanter fra alle relevante afdelinger i kommunen. Arbejdet koordineres af en koordineringsgruppe med projektlederne fra de arbejdende projektgrupper og de overordnede tovholdere for hele kommuneplanen. Projektgrupperne arbejder med henholdsvis: Hovedstruktur, landskab, natur og kulturarv, lokalbyerne, trafikstruktur og rammer. Til hver projektgruppe er der knyttet en faglig projektleder og en procesprojektleder, så fokus er både rettet imod den tekniske vinkel på problemstillingerne og de mere faciliterende vinkler. Til projektorganisationen er yderligere knyttet en styregruppe hvori Plan- og Udviklingschefen, Planchefen for den tekniske afdeling, Kommunaldirektøren og den Tekniske Direktør er repræsenteret.

I planstrategien er natur, landskab og kulturarv fremhævet som et særligt potentiale kommunen vil bruge til at skabe en skarp profil udadtil og indadtil. Forud for formuleringen af strategien ligger en analyse og vurdering af kulturmiljøer i kommunen - som bl.a. har været med til at sætte fokus på netop kulturarven og landskabets potentialer i forbindelse med attraktiv bosætning, oplevelsesøkonomi og turisme. Med udgangspunkt i strategi og det forudgående analysearbejde formuleres i kommuneplanen et selvstændigt tema om kulturarv og landskab.

Møllebakken i Lønstrup – et kulturmiljø i Hjørring Kommune

De overordnede politiske fokusområder er bymønstre og byudvikling.

Den politiske forankring sikres gennem afholdelse af en række fællesseminarer med kommunens politikere og yderligere gennem Plan- og Miljøudvalget.

Undervejs i processen er der afholdt en række temamøder med koordineringsgruppen, hvor emner som konfliktanalyse, bymønstre, nye arealudlæg og kravene til dem har været diskuteret og debatteret på tværs.

Afrunding

Disse eksempler viser tre forskellige tilgange, der er et udtryk for valg og fravalg og bedste vej igennem processen på baggrund af den enkelte kommunes geografi, ressourcer og politiske mål og fokusområder. For de nye kommuneplaner findes der ingen lette løsninger, hvor eksisterende planer bare kan sættes ukritisk sammen. De nye kommuneplaner skal være et produkt af mange overvejelser om udviklingstendenser, visioner for kommunen, samspillet med nabokommunerne og den regionale udviklingsplan, borgernes forventninger og selvfølgelig at opfylde planlovens bestemmelser, som sikrer et fremadrettet og relevant redskab for kommunen.